

Inkomen agrarische sector op absoluut dieptepunt

Ton de Kleijn

Vooraf een daling van de opbrengstprijzen zorgt voor opnieuw een zeer sterke achteruitgang van het inkomen van de agrarische sector in 2009. Deze belandt, na een al matig 2008, op een historisch dieptepunt.

Lagere prijzen in vrijwel alle sectoren

De agrarische productiewaarde komt in 2009 uit op 22,5 miljard euro. Dat is 6,5% minder dan in 2008. De daling is vooral een gevolg van lagere opbrengstprijzen van producten (-9,5%). Het productievolume van de land- en tuinbouw neemt in 2009 wel toe. Met uitzondering van de bloemen- en bloembollensector laat het merendeel van de sectoren een grotere productie zien. In de akkerbouw neemt die toe met 2% en in de tuinbouw zelfs met 3,5%. Evenals vorig jaar zijn er hogere opbrengsten per hectare van granen en ook in de suikerbietenenteelt zijn er recordopbrengsten met bovendien een hoog suikergehalte behaald. De prijzen in de plantaardige sector vallen echter fors tegen met een gemiddelde prijsdaling van circa 8%. Vooral de graanprijzen dalen sterk, maar ook de groenteprijzen zijn een stuk lager dan in 2008. De prijzen in de glastuinbouw, die voor een groot deel afhankelijk zijn van de export, hebben in 2009 veel last gehad van de internationale economische crisis. De totale productiewaarde van de plantaardige sector zal hierdoor met ruim 4% dalen. In de veehouderij wordt in alle deelsectoren een iets groter productievolume gemeten. De productie van rundvlees en pluimveevlees stijgt meer dan gemiddeld. De productietoename van varkens leidde tot een groei van de export van levende dieren. Het aantal slachtingen zal naar verwachting lager zijn dan in 2008. Ook voor veehouderijproducten zijn in 2009, met uitzondering van vleeskalveren en eieren, lagere prijzen behaald. Vooral de melkprijs daalde sterk (-27%), waardoor de productiewaarde van melk daalt van 4,2 miljard euro naar 3,1 miljard euro. Mede door deze ontwikkeling in de melkveehouderij daalt de productiewaarde in de gehele veehouderij met meer dan 10%.

Kosten dalen minder sterk

De waarde van de aangekochte goederen en diensten daalt in 2009 ook, maar met ruim 4% is die daling van de productiekosten kleiner dan die van de productiewaarde. Terwijl er ook in 2009 een lichte productiviteitsverbetering is, verslechtert de ruilvoet, dit is de verhouding tussen prijzen van producten en van kosten, aanzienlijk. De kosten dalen vooral door forse prijsdalingen voor kunstmest en veevoeders. Daar komt bij dat de meeste andere kosten toch ook weer enigszins toenamen. De prijzen van energie lijken voor de gehele land- en tuinbouw, ondanks een lagere olieprijs, maar iets lager te zijn dan in 2008. De door de glastuinders betaalde gasprijs loopt sterk uiteen afhankelijk van de afspraken en contracten met de gasleveranciers.

Forse daling inkomens

Omdat de kosten minder dalen dan de bruto productiewaarde daalt de bruto toegevoegde waarde in 2009 met 10% tot 7,2 miljard euro. Uit deze waarde moeten, na verrekening van heffingen, subsidies en afschrijvingen, nog de factorkosten (loon, rente en pacht) worden betaald. Na aftrek van alle kosten en vergoedingen voor grond en kapitaal resteert een inkomen voor de gehele agrarische sector van nog geen 800 miljoen euro. Dat is uiteindelijk slechts 3,5% van de gehele productiewaarde. Daarmee is het slechts de

helpt van het al zeer lage inkomen van de land- en tuinbouw in 2008 (tabel 1).

Tabel 1	Toegevoegde waarde in de agrarische sector (in miljoenen euro).		
	2007	2008 (v)	2009 (r)
Brutoproductie	23.531	24.013	22.498
Aangekochte goederen en diensten	14.494	16.021	15.316
Bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen	9.037	7.991	7.182
Afschrijvingen	2.808	2.851	2.894
Saldolasten en subsidies (+)	282	210	236
Netto toegevoegde waarde	6.514	5.351	4.524
Betaalde factorkosten	3.755	3.815	3.727
Resterend inkomen	2.759	1.536	797

Meer informatie:

Rapport 2009-088 *Actuele ontwikkeling van resultaten en inkomens in de land- en tuinbouw 2009*